

DAGVLINDERFICHE

ORANJE LUZERNEVLINDER

Sandra Casier - VVEWG Dagvlinders

De oranje luzernevlinder is alleen al bijzonder omdat het

een soort is die hier slechts als trekvlinder voorkomt. Andere bekende trekvlinders zijn de distelvlinder en de atalanta, hoewel we kunnen vaststellen dat die laatste hier steeds vaker succesvol overwintert dankzij de warmer wordende winters in onze streken. Om de oranje luzernevlinder hier te zien, zijn we dus afhankelijk van de migratiebewegingen vanuit het zuiden en de weersomstandigheden daar. Eens dat ze hier zijn, planten ze zich wel voort, maar ze zijn niet in staat om hier de winter te doorstaan, daar ze niet lang een temperatuur onder de 10° C kunnen verdragen. De nakomelingen van de hier geboren vlinders keren in het najaar terug naar warmere, zuidelijker oorden. Toch worden er in het voorjaar soms zeer verse exemplaren waargenomen, zodat we ons kunnen afvragen of er soms toch individuen zijn die hier overwinteren als rups of pop (*Phegea 44-4, 110-117*). Dit is iets om verder op te volgen.

HERKENNING

Voor beide geslachten is de bovenkant (BK) van zowel de voorvleugel (Vvl) als de achtervleugel (Avl) oranje/geel met een zwarte band in het marginale veld (rand). De onderkant van de vleugels is oranje- tot donkergeel. (foto 1) Het wijfje kan je onderscheiden van het mannetje door de aanwezigheid van oranjegele vlekken in de zwarte marginale band. Op de BK van de Avl zien we slechts enkele gele vlekken in de band, de meeste vallen erbuiten. (foto 2) Bij de mannetjes wordt de zwarte rand op de Vvl door lichte aders onderbroken. (foto 2)

Bij de wijfjes komen ook afwijkende vormen voor, zoals de witte vorm *helice* (foto 3) en de bleekgele vorm *helicina*. (foto 4)

ALGEMENE LEVENSWIJZE EN VOORTPLANTING

Net als bij vogeltrek blijft het een fascinerend gegeven dat een kleine diersoort als een dagvlinder het waagt om grote afstanden af te leggen op zoek naar betere oorden. Wat drijft hen hiertoe? In het land van herkomst kan het zijn dat de populaties te groot zijn geworden of dat door te grote droogte de waardplanten hun functie verliezen als kwalitatieve voedselplant. Ook de druk van parasieten kan een rol spelen of wat men noemt 'genetische aansturing'. Men mag aannemen dat het een overlevingsstrategie is die loont.

Net als vogels zijn vlinders afhankelijk van de juiste luchtstromingen om de tocht succesvol te volbrengen. Eens dat ze hier aangekomen zijn, zijn ze natuurlijk ook afhankelijk van de weersomstandigheden en de lokale aanwezigheid van waardplanten om zich succesvol voort te planten.

De naam van deze mooie dagvlinder zegt al meteen iets over één van zijn mogelijke waardplanten, nl. de luzerne. Deze plant is niet inheems, maar hier geïntroduceerd als voedergewas voor het vee. Het groeit het best op een kalkrijke en min of meer droge grond (Nederlandse oecologische flora, deel 2). Daarnaast legt de oranje luzernevlinder ook eitjes op andere vlinderbloemigen, zoals wikke- en klaversoorten. Of de voorkeur uitgaat naar luzerne om eitjes op af te zetten, is niet echt geweten, daar we weinig data hebben over deze stadia in onze regio. De eitjes worden apart van elkaar gelegd op

de blaadjes van de waardplant. Van wit verkleuren ze al snel naar roze en tenslotte oranje. De ontwikkeling van ei tot imago kan in de zomer in ideale omstandigheden heel snel gaan: de rups (foto 5) kan al na 19 dagen verpoppen. (Bink) De oranje luzernevlinder heeft veel energie nodig om alle levens-taken te vervullen en vindt deze in de vorm van nectar op vele soorten planten: luzerne, knoopkruid, rode klaver, akkerdistel, beemdkroon, ... en ook op de vlinderstruik.

FENOLOGIE

Als we naar de gegevens van het Project Dagleiders Durme- en Scheldegebied (PDDS) kijken, dan zien we op de fenologiegrafiek (fig. 1) dat de vroegste waarnemingen van de oranje luzernevlinder mondjesmaat starten in de derde decade van mei. Vanaf de 3de decade van juli zien we de vermoedelijke nakomelingen van de migranten vliegen. En mogelijks zitten daar ook nog nieuwe migrerende vlinders uit het zuiden bij. De vroegste waarneming in het PDDS-gebied dateert van 8 mei 2020 (fig. 1) en de laatste waarneming op het jaar was 8 november 2019.

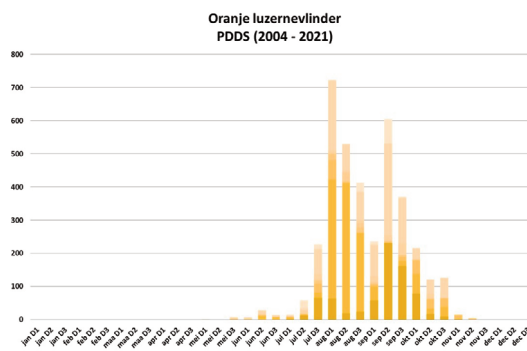

Fig. 1: fenologiegrafiek van de Oranje luzernevlinder uit het PDDS gebied.

BIOTOOP EN VERSPREIDING

De oranje luzernevlinder kan je waarnemen in luzernevelden, bermen en kruidenrijke graslanden waar zowel nectar aanwezig is/ te vinden is als afzetmogelijkheden voor hun eitjes zijn. Maar eigenlijk kun je ze overal zien, daar het zeer mobiele vlinders zijn en dus ook in de tuin. Onderstaande

grafiek uit het tuinmeetnet (fig.2) van de VVE WG Dagleiders toont duidelijke verschillen tussen het voorkomen in tuinen met omgevingstype 'bebouwd' en tuinen met omgevingstype 'agraris ch'.

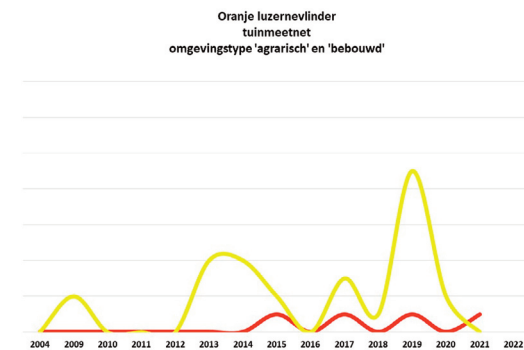

Fig. 2: de aantallen in een tuin met als omgevingstype 'agraris ch' (gele lijn) zijn opvallend hoger dan die in een tuin met als omgevingstype 'bebouwd' (rode lijn).

TRENDS, MONITORING EN MAATREGELEN

De IUCN Rode Lijst van Dagleiders in Vlaanderen (Maes et al. 2021) plaatst de oranje luzernevlinder in de categorie 'momenteel niet in gevaar'. De grafiek (fig. 3) op basis van gegevens uit het tuinmeetnet toont een licht stijgende trend in het aantal waarnemingen. De toekomst zal uitmaken of deze positieve trend zich ook de komende jaren zal blijven manifesteren.

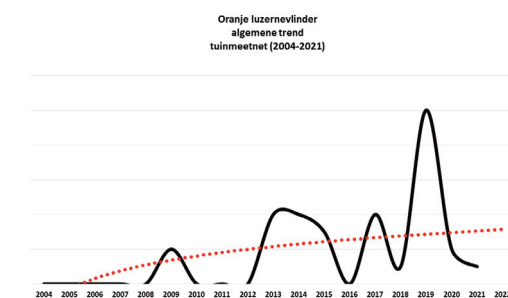

Fig.3: de algemene trend (2004-2021) van de Oranje luzernevlinder volgens het tuinmeetnet VVE WG Dagleiders.

Gezien de grote afstanden die deze vlindersoort aflegt en de snelle voortplanting blijft het belangrijk dat er meer dan voldoende aanbod is aan nectarplanten en waardplanten. Het is dus van groot belang dat men hier rekening mee houdt bij het maaien van bermen en graslanden: tabula rasa beheer is dus absoluut te vermijden.

TUINMEETNET

Wanneer je jouw tuin vlindervriendelijk inricht met veel nectarrijke planten maak je een grote kans dat een Oranje luzerne even neerstrijkt in jouw tuin om er van de nectar te drinken. Dankzij de deelnemers aan het tuinmeetnet, die op regelmatige basis in hun tuin dagvlinders tellen, krijgen we een mooi beeld van de toestand van dagvlinders in onze regio, daar een tuin een spiegel is van de omgeving. Wil je weten hoe de dagvlinders het in jouw tuin doen? Schrijf je dan in voor het tuinmeetnet van de VVEWG Dagvlinders door een mailtje te sturen naar couckuyt.jurgen@telenet.be.

